

ชุตินา เลิศนันท์ทกิจ. **คณะค่านาย: การสร้างภาพลักษณ์และการปรับประยุกต์เรื่องราวเกียรติในการแสดงหุ่นละครเล็ก.** (๒๕๕๘).

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรมินทร์ จารูวร

วัตถุประสงค์: ๑. เพื่อศึกษาหุ่นละครเล็กคณะค่านายด้านรูปแบบและองค์ประกอบการแสดง

๒. เพื่อวิเคราะห์การสร้างภาพลักษณ์และการปรับประยุกต์เรื่องราวเกียรติมาใช้ในการแสดงหุ่นละครเล็กของคณะค่านาย

สมมติฐาน: การนำเรื่องราวเกียรติฉบับต่าง ๆ มาประยุกต์เป็นตัวบทที่ใช้แสดงหุ่นละครเล็กตลอดจนการปรับประยุกต์ในด้านตัวหุ่น ผู้เชิด การแต่งกาย ดนตรี และฉาก รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์การเป็นกลุ่มศิลปินที่มีอุดมคติในการสืบทอดและเผยแพร่ศิลปะการเชิดหุ่น เป็นวิธีการสืบทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กที่ทำให้คณะค่านายดำรงอยู่ได้ในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย

บทคัดย่อ: วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาการสร้างภาพลักษณ์และการปรับประยุกต์เรื่องราวเกียรติในการแสดงหุ่นละครเล็กของคณะค่านาย โดยใช้แนวการศึกษาแบบเทียบกับละครและแนวการศึกษาคติชนด้านการสื่อสาร การแสดงในการศึกษาวิเคราะห์ เก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘

ในการสร้างภาพลักษณ์พบว่าคณะค่านายใช้บ้านศิลปิน คลองบางหลวง เป็น “เวที” หรือเป็น “เขตหน้าฉาก” เพื่อแสดงการเชิดหุ่นละครเล็กและเพื่อสอนศิลปะการแสดงโขนและการเชิดหุ่นละครเล็กโดยไม่คิดค่าใช้ จ่ายให้แก่เยาวชน มีวิธีสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนโดยการไปร่วมแสดงเป็นมหรสพหน้าศพให้แก่ชาวคลองบางหลวงโดยไม่ต้องว่าจ้าง ส่วนใน “เขตหลังฉาก” การแสดงหุ่นละครเล็กคืออาชีพและความอยู่รอดของคณะ การนำเสนอเขตหน้าฉากในลักษณะดังกล่าวทั้งที่ผ่านการแสดงโดยตรงและผ่านสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ช่วยทำให้เกิดการรับรู้ภาพลักษณ์ของคณะค่านายในฐานะเป็นกลุ่มศิลปินที่มีอุดมคติในการสืบทอดและเผยแพร่ศิลปะการเชิดหุ่นละครเล็ก

คณะค่านายนำเรื่องราวเกียรติจำนวน ๕ สำนวนมาปรุงเป็นบทแสดง ได้แก่ ๑. บทละครเรื่องราวเกียรติ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ๒. บทละครเรื่องราวเกียรติ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๓. บทมโหรีประสมวงคอนเสิร์ตเรื่องราวเกียรติ ตอนนางลอย พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ๔. โคลงภาพรามเกียรติ์ รอบระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ๕. บทโขนชุดมัธยารพณ์สะกุดทัพ ของกรมศิลปากร ฉบับปรับปรุงใหม่ และการแสดงเบิกโรงเรื่องเมขลา รามสูร การนำเรื่องราวเกียรติฉบับต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ ทำให้คณะค่านายมีการแสดง ๒ รูปแบบ คือ การแสดงขนาดสั้นจำนวน ๑๐ ชุด ซึ่งเน้นแสดงการเกี้ยวนางและการจับนาง และการแสดงขนาดยาวจำนวน ๓ ชุด ซึ่งเกิดจากการนำการแสดงขนาดสั้นชุดต่าง ๆ มาเรียงร้อยให้เชื่อมโยงกัน บทที่ใช้แสดงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นการนำเรื่องราวแนวคิด และตัวละครจากเรื่องราวเกียรติมาปรับประยุกต์ใช้ โดยวิธีการปรับรูปแบบคำประพันธ์หรือเนื้อหา การคัดลอกคำประพันธ์บางบท และการแต่งบทขึ้นใหม่ ทำให้เห็นตัวบทเรื่องราวเกียรติฉบับต่าง ๆ ที่ถูกนำมาถ่ายทอดในบริบทใหม่ผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก

การสืบทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กด้วยข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณและจำนวนนักแสดง ทำให้คณะค่านายต้องสร้าง “ภาพลักษณ์” และ “ภาพจำ” ให้แตกต่างไปจากหุ่นละครเล็กคณะอื่น ๆ ในสังคมไทยร่วมสมัย จึงต้องปรับองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งตัวหุ่น ผู้เชิด การแต่งกาย ดนตรี และฉาก ในลักษณะที่เป็นการบริหารจัดการเพื่อ

ลดข้อจำกัดดังกล่าว การวิจัยในประเด็นนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาศึกษาการสืบทอดและการดำรงอยู่ของศิลปะการ
แสดงแขนงต่าง ๆ ในเชิงคติชนวิทยาได้ต่อไป